

Stachó László (1972–1975)

Hogy került a Kollégiumba?

Akkoriban ritka volt, hogy az ember rögtön bekerüljön. 1970-ben kezdtem az egyetemet. Első másfél évben albérletben laktam, majd beköltöztem a Herman Kollégiumba. Szóbeszéd volt, hogy létezik az Eötvös, hogy jelentkezem, Németh Jóska ajánlhatta, aki korábbi eötvösista volt, és tanított az egyetemen. Nagy megrökönyödésemre a valószínűleg '72 nyarán megtartott felvételi elbeszélgetéshez kért KISZ-jellemzésben karrieristának nevezett az egyik volt KISZ vezető. Ez alól könnyen tisztáztam magamat. Családom megbélyegzett volt, klerikális ellenzéknek állították be őket. Mint később megtudtam, akkoriban a szegedi egyetemet Pécsen vagy Budapesten is „vörös akadémiának” csúfolták. Végül felvettek, hiszen szép eredményeket értem el. Voltak rendszeresen bejáró látogatók is, az én akkori barátnőm, Anni is gyakran benézett. Nem szakmai, inkább szociális kapcsolatok révén kötődtek a Kollégiumhoz. Még sajtócikkben is megjelent, hogy annak idején a lányok azért jönnek az egyetemre, hogy férjet találjanak maguknak. Az Eötvösben lakott a szaktársaim közül Terjéki József, Czédli Gábor, Kérchy László, Tosics Iván, Totik Vilmos, Lovas Kati, Borka Zsuzsa.

Milyen volt a kollégiumi elhelyezés?

A Bolyai Kollégiumba be-bejártam én is pingpongozni. Állandó bulizás volt a jellemző. Ivás, kártyázás, sakk egész éjjel. Más kollégiumokban a lányok jelenléte mérsékelte ezt. Az Eötvösben lehetett leginkább tanulni, bár nekem ezzel mindenhol gondom volt. Hatágyas szobában laktunk, szobatársam volt például Koncz Csaba, Bratinka József, Laczkó Gábor, Csillag András, Drescher József Attila, Frank Gábor. A második emeleten laktak a lányok, sokszor jöttek a mi szintünkre, vagy fordítva, mi hozzájuk. Volt egy vizesblokk, konyha, tanuló, könyvtár. Utóbbiban nagy tanulás folyt, sokszor éjszakába nyúlóan. Dóbé Sándor az „éjszakázók teázatója” elnevezést érdemelte ki. A gépíró szobáért nagy volt a verseny időnként, amikor például a diákköri munkák leadási időszaka következett.

Milyen volt a kollégiumi tagok tanulmányi, tudományos és közösségi élete?

Jól tanultunk és diákköröztünk. Mivel én ezért jöttem az egyetemre, nekem ez természetes volt. A szobaközösség volt az elsődleges. Sokat adott, hogy más szakosokkal laktunk együtt. Érdekes, hogy a kollégiumi szaktársakkal nem volt szorosabb a kapcsolatom, mint a többiekkel.

Úgy hallottam, hogy Tanár úr kint volt a pisai Scuola Normale Superiorében, amely intézmény hasonlatos mintaintézményünkhöz, a párizsi École Normale Supérieure-höz.

Hogyne. A pisait is Napóleon alapította 1810-ben, aki három külföldi ösztöndíjat is létrehozott örök időkre. Egyikét nyertem én el, és töltöttem három évet kint, a mai doktori képzésnek megfelelően. Óriási dolog volt, alig jártam előtte külföldön, és ekkor voltam először egyedül, egy szobában. Kiszolgáltak bennünket.

Elhelyezést, étkezést és némi ösztöndíjat adtak. A diákok kurzusokat vettek fel a Scuola-ban, és bejártak az egyetemre, részt vettek a graduális és posztgraduális képzésben. Magas szintű szemináriumokat tartottak számunkra. Az volt az uralkodó hozzáállás, hogy kaptak témát a hallgatók és annak megfelelően tanultak, nem pedig úgy, ahogy nálunk jellemző: mindenből keveset. Eleinte nem tudtam olaszul, de három hónap alatt egész folyékony szintre jöttem fel, olasz barátnőm segítségével. A Scuola Normale Superiore-nak külön könyvtára, menzája, mosodája volt. Önálló gyönyörű épülete a Piazza dei Cavalieri-n áll ma is. Utólag azt mondták, hogy az volt az aranykorszaka, meikor én is ott voltam. Sajnos annyira szegény voltam akkoriban, hogy nem volt fényképezőgépem, így nem tudok egy fotót sem mutatni. Ma is tartom a kapcsolatot a pisai, de immár Szegeden élő Alessandro Rossellivel az Olasz Tanszékről.

Milyen volt az igazgató?

Novák Mihály, majd Nagy Géza lett az igazgató. Nagy Géza igyekezett munkára buzdítani az embereket, velem is szimpatizált, vidám volt. Szerette mondogatni: „Mindent inkább, csak közönyösek ne legyetek”. Többre nemigen emlékszem. Jártak vissza a korábbi igazgatók is: Grasselly Gyula és Huhn Péter is.

Tudtak a hagyományokról?

Nemigen tudtunk az 1931-es alapításról vagy az 1956-os újjáalakításról. Talán csak a közvetlen elődeinkről, róluk is leginkább a szakunkról.

Hogyan alakult Tanár úr egyéni életpályája?

Az 1975-ös végzésem óta a Bolyai Intézetben dolgozom – ma docensként. 1976 októberétől az 1980 májusi PhD-védésემig Pisában éltem, megszakításokkal a Scuola Normale Superiore ösztöndíjasaként. 1981 és 1984 őszi szemeszterében vendégprofesszor voltam Santiago de Compostela-ban – az ottani előadásaim alapján a vendéglátómmal írtunk is egy monográfiát, amely 1985-ben a North Holland kiadónál jelent meg. 1987 novemberétől 1989 májusáig Humboldt-ösztöndíjas voltam Tübingenben, majd oda a 24 hónapos ösztöndíj maradékával 1-1 hónapra több éven át visszatértem. Bilaterális projektek keretében többször jártam Spanyolországban is, egészen máig. 1991-től 98-ig másodállásban a pécsi JPTE-n is docens voltam. 1998-tól 2001-ig Széchenyi Professzori Ösztöndíjat kaptam. A DSc-disszertációmát épp most fejeztem be.

Mit adott a Kollégium Tanár úrnak?

Szerencse volt, hogy odakerültem, az alternatívák egyenesen riasztólag hatottak. Az Eötvös hajtós – tanuló környezet volt. Értékes beszélgetéseket folytattam a szobatársaimmal. A Kollégium kísérletet tett az értelmiség kinevelésére. Ugyanakkor e téren adhatott volna többet is. Voltak előadások, beszélgetések „nagy” emberekkel, de ezek inkább egyfajta tekintélyelvű viselkedés felvételét közvetítették felém, ahol specialisták vannak, és a témától illik udvariasan távol állni.

Szent-Györgyi Albert úgy fogalmazta ezt meg, hogy „udvarias közép-európai távoltage”, vagy a „közép-európai ember hétköznapi ünnepélyessége”. Ezekben egyébként én részt vettem, nagyon aktívan, sőt. A többiektől is ezt vártam volna, de ők szerintem egzaltáltak tartottak. Emlékszem konkrétan egy ilyen beszélgetésre: Hankiss Elemér tartotta, a strukturalizmusról – elsősorban a strukturalista nyelvészetről mondtak fogtak meg.

*Az interjút Gehér György és Varga-Orvos Zoltán készítette 2010-ben Szegeden
Szerkesztette: Antal Gabriella Karlivna*